

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

О СПРОВОЂЕЊУ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ПРИМЕНУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА – ЖЕНЕ, МИР И БЕЗБЕДНОСТ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ СРБИЈЕ У 2013. ГОДИНИ

На основу достављених извештаја организационих јединица Министарства одбране и Војске Србије (у даљем тексту: МО и ВС), и родне анализе спроведене у мају и октобру 2013. године, Аналитичка група МО и ВС је израдила Извештај о спровођењу Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (у даљем тексту: НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН) у МО и ВС у 2013. години.

Извештај садржи следеће целине:

- 1) *Институције* – формирање и функционисање институционалних тела и механизма за спровођење Националног акционог плана из надлежности МО и ВС;
- 2) *Заступљеност* – повећање заступљености жена у МО и ВС и њихов утицај на питања која се односе на мир и безбедност;
- 3) *Одлучивање* – повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање у МО и ВС;
- 4) *Укључивање* – повећање учешћа жена у међународној сарадњи, решавању конфликта, постконфликтних ситуација и веће учешће жена у мултинационалним операцијама;
- 5) *Заштита* – коришћење инструмената правне заштите жена;
- 6) *Едукација* – образовање и усавршавање припадника МО и ВС у духу Резолуције 1325 СБ УН;
- 7) *Медији* – пружање медијске подршке циљевима НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН.

Спровођење НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН из надлежности МО и ВС, током 2013. године реализовано је као *планска активност*. Резултати родне анализе показују да је заустављен тренд смањења заступљености жена у МО и ВС и остварен *раст заступљености жена у МО и ВС у и то са 19,09 % у септембру 2012. године на 19,36 % у октобру 2013. године*.

У Министарству одбране и Војсци Србије је током 2013. године успостављено функционисање свих предвиђених институционалних тела и механизма родне равноправности, као што су:

- Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност министра одбране (2011-2012. и 2013.);
- Аналитичка група МО и ВС (2011-2013.);
- Родно одговорно планирање у МО и ВС (2010-2013.);
- Родно одговорно вођење евиденције кадрова (2010-2013.);
- Родно одговорно буџетирање у МО и ВС (2011-2013.);
- „Особе од поверења“ (2013.) и
- Сарадња са институцијама за праћење спровођења НАП (2010-2013.).

Спровођење НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у разматраном периоду карактерише и активно деловање новог састава Политичког савета Владе Републике Србије за спровођење НАП, коме стручну и административно-техничку подршку у раду пружа Министарство одбране.

Међу активностима које су у области спровођења НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН, у надлежности Министарства одбране и Војске Србије, реализоване у 2013. години, по свом значају издвајају се: (1) *сусрет министра одбране, са женама професионалним војним лицима,*

21.05.2013. године, у РО Добановци и (2) *успостављање механизма родне равноправности „особе од поверења“* у организацијским јединицама МО и ВС у другој половини 2013. године.

1. Институције – формирање и функционисање институционалних тела и механизма родне равноправности за спровођење НАП за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији, из надлежности МО и ВС

Политички савет Владе за спровођење НАП (у даљем тексту: Политички савет), је у новом сазиву формиран на седници Владе, 18. јуна 2013. године, на основу Закључка Владе Републике Србије 05 број 02-505/2013 године о измени Закључака о образовању Политичког савета и Мултисекторског координационог тела за спровођење НАП. У складу са наведеним документом стручну и административно-техничку подршку раду Политичког савета пружа Министарство одбране.

Политички савет је током 2013. године одржао три састанка. На седницама Политичког савета размотрен је Извештај о спровођењу НАП из надлежности МКТ Владе и ради потпунијег сагледавања резултата спровођења НАП у Републици Србији, затражено је да то тело достави допуну поменутог извештаја Радној групи Политичког савета за усмеравање рада тог тела, као и да чланови Политичког савета израде извештаје о спровођењу НАП у својим надлежним министарствима за период децембар 2010 - децембар 2013. године.

Сагледавајући извештаје надлежних органа државне управе, организација цивилног друштва и међународних институција, Политички савет је усвојио препоруке за унапређење спровођења НАП у Републици Србији, које ће бити садржане у редовном извештају тог тела и бити доступне на увид широј јавности.

Седницама Политичког савета, поред именованих чланова тог тела, присуствовали су, по позиву, и представници надлежних комисија и одбора Народне скупштине Републике Србије, Повереника за заштиту равноправности, Заштитника грађана и институционалних тела и механизма укључених у спровођење НАП у Републици Србији.

Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност министра одбране, одлуком министра одбране, је доц. др Јованка Шарановић, директорка Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране, почев од 15.07.2013. године.

Од именовања на поменуто дужност, др Јованка Шарановић учествовала је у раду два регионална скупа у Београду и Сарајеву у организацији UNDP/SEESAC и у радном тиму за израду регионалне студије: *„Положај жена у оружаним снагама Западног Балкана“*; организовала и учествовала у реализацији емпиријског истраживања Института за стратегијска истраживања СПО *„Родни аспект у војној професији“*; учествовала у реализацији семинара за обуку *„особа од поверења“* у сектору безбедности; учествовала у раду Аналитичке групе МО и ВС за анализу спровођења НАП, као и на два састанка Политичког савета Владе и учествовала у панел-дискусији Форума жена општинског одбора жена Вождовца на тему: *„Родна равноправност“*.

Аналитичка група МО и ВС за анализу спровођења НАП, коју чине 22 лица из 17 организацијских јединица МО и ВС и којом руководи др Биљана Стојковић из Управе за стратегијско планирање СПО, је од свог оснивања одржала укупно тринаест састанака, од чега су у 2013. години одржана *четири радна састанка* (десети, једанести, дванаести и тринаести састанак Аналитичке групе МО и ВС) у сарадњи са ОЈ МО и ВС и укупно *дванаест састанка пет секција* које делују у оквиру Аналитичке групе МО и ВС.

Десети састанак Аналитичке групе МО и ВС одржан је 15. марта 2013. године, а већим делом, био је посвећен анализи заступљености жена у постојећим синдикалним организацијама и сагледавању могућности за формирање секција жена, као задатка предвиђеног НАП.

Једанаести састанак Аналитичке групе МО и ВС је одржан 16. маја 2013. године и био је посвећен спровођењу родне анализе у МО и ВС и реализацији задатака из надлежности Аналитичке групе МО и ВС у вези са извештавањем, са посебним освртом на досадашње активности Управе за односе са јавношћу МО у спровођењу НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН.

Дванаести састанак Аналитичке групе МО и ВС је реализован 18. септембра 2013. године. На састанку су покренута питања о заступљености равноправности приликом израде прописа Војнообавештајне агенције у вези са радом у изасланствима одбране, имајући у виду да нема жена официра на дужности изасланика одбране Републике Србије у иностранству.

Тринаести састанак Аналитичке групе МО и ВС одржан је 17. децембра 2013. године. На овом састанку је од Инспектората одбране указано да приликом инспекција у МО и ВС до сада није било пријављених случајева сексуалног искоришћавања и злостављања, као ни притужби на родну дискриминацију.

Поред наведеног, Аналитичка група МО и ВС је израдила извештаје о реализацији задатака из надлежности Аналитичке групе МО и ВС, за период јануар-јун 2013. године и јул-децембар 2013. године и доставила их помоћнику министра за политику одбране и Секретаријату министарства одбране ради прослеђења Мултисекторском координационом телу Владе за спровођење НАП. У складу са препоруком Повереника за приступ информацијама од јавног значаја, годишњи извештаји о спровођењу НАП у МО и ВС и полугодишњи извештаји о раду Аналитичке групе МО и ВС се постављају на сајт Министарства одбрана и доступни су на увид широј јавности.

Представници Аналитичке групе МО и ВС, у периоду од јануара до децембра 2013. године су учествовали у раду **три семинара** за едукацију аналитичких група и истраживачких тимова у сектору безбедности Републике Србије, који су реализовани као елементи континуиране едукације представника аналитичких група, започете 2012. године.

Трећи семинар за чланове/це аналитичких група и истраживачких тимова за спровођење НАП је реализован у организацији Министарства унутрашњих послова и Агенције УН Жене, од 31.01. до 01.02. 2013. године на Фрушкој Гори, у АндРЕВЉУ и био је посвећен анализи праћења каријера жена из перспективе једнаких родних могућности и анализи општих и специфичних циљева предвиђених НАП.

Четврти семинар за чланове/це аналитичких група и истраживачких тимова за спровођење НАП реализован је 30. маја 2013. године у Београду, у организацији Безбедносно-информативне агенције и Агенције УН Жене и био је посвећен изради индикатора за Мултисекторском координационом телу Владе (у даљем тексту: МКТ Владе) и изради јединствене форме извештаја за извештавање аналитичких група и истраживачких тимова према МКТ Владе и тог тела према Политичком савету Владе за спровођење НАП.

Пети семинар за чланове/це аналитичких група и истраживачких тимова реализован је 15. октобра 2013. године, у хотелу „Славија“ у организацији Агенције УН Жене и Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде и државне управе. На семинару је посебно похваљен рад Аналитичке групе МО и ВС, која редовно испуњава све предвиђене задатке, остварује сарадњу са осталим аналитичким групама и истраживачким тимовима и Агенцијом УН Жене и пружа велику помоћ и другим механизмима и телима за спровођење НАП. Такође,

на семинару је, у оквиру радионице за чланове Аналитичке групе МО и ВС извршена SWOT анализа, у оквиру које је сагледана могућност реструктуирања Аналитичке групе МО и ВС, већим укључивањем представника организацијских јединица Генералштаба Војске Србије.

Предложено је да се наредни семинар за едукацију чланова аналитичких група, у 2014. години реализује у организацији Министарства одбране.

У другој половини 2013. године формиран је и механизам родне равноправности „особе од поверења“ у организацијским јединицама МО и ВС, који је предвиђен НАП. Инструкција за избор и функцију „особе од поверења“ је донета од стране министра одбране 21.11.2013. године и објављена у „Службеном војном листу“ број 25/13 од 22.11.2013. године. На основу тог документа, приступило се организацији избора за „особе од поверења“ у надлежним организацијским јединицама МО и ВС, као и њихових заменика/заменица. Управа за стратегијско планирање СПО је била носилац организације семинара Министарства одбране за едукацију изабраних „особа од поверења“ у сектору безбедности, 11. и 12. децембра 2013. године у Дому Гарде – Топчидер, у Београду, под називом: „*Ка делотворном и одрживом механизму особе од поверења*“. Семинар је реализован сарадњи са Агенцијом Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена – UN Women (у даљем тексту: Агенција УН Жене) и Повереником за заштиту равноправности. На семинару је учествовало 147 лица из сектора безбедности Републике Србије.

У оквиру *сарадње са другим институцијама за спровођење НАП*, у Министарству одбране је остварена значајна сарадња са Канцеларијом за људска и мањинска права Владе Републике Србије, на чији је захтев израђен одговор са мишљењем о Нацрту Иницијалног извештаја о примени Међународне конвенције о заштити свих лица од присилног нестанка и прилог за Извештај делегације Републике Србије 55. састанку CEDAW у Женеви.

Представници МО и ВС учествовали су на следећим конференцијама посвећеним родној равноправности:

- „*Имплементација европских антидискриминационих стандарда*“ реализованој 9. децембра 2013. у Палати Србија у Београду и
- „*Успостављање механизма за праћење спровођења препорука УН*“, реализованој 10. децембра 2013. године у Народној банци Србије, у организацији Канцеларије за људска и мањинска права.
- „*Независно праћење и извештавање о спровођењу НАП-а за примену Резолуције 1325 – Жене, мир и безбедност у Србији*“, реализованој 10.10.2013. године у Дому Народне скупштине, у организацији Комисије за праћење спровођења НАП Народне Скупштине и организација цивилног друштва, а председница те комисије, госпођа Злата Ђерић учествовала је у раду три седнице Политичког савета Владе за спровођење НАП у 2013. години.

Током 2013. године Министарство одбране је на захтев појединих организација цивилног друштва, а посебно Београдског центра за безбедносну политику (у даљем тексту: БЦБП), „Жена у црном“ и Центра за истраживање јавних политика, учинило доступним информације од јавног значаја о резултатима спровођења НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН и израђивало одговоре на њихова питања достављена у упитнику.

2. Заступљеност - повећање заступљености жена у Министарству одбране и Војсци Србије и њиховог утицаја на питања која се односе на мир и безбедност

Резултати родне анализе, Аналитичке групе МО и ВС за извештајни период јануар-децембар 2013. године (са пресеком стања на дан 31.10.2013.), указују на **укупно повећање броја жена запослених у МО и ВС за 0,27%**, у односу на резултате родне анализе из претходног Годишњег извештаја из септембра 2012. године (Табела 1).

Табела 1: Резултати родне анализе према проценту жена у односу на укупан броја запослених у МО и ВС, за период септембар 2011 – октобар 2013. године

Категорија Кадра	ПРОЦЕНТУАЛНА ЗАСТУПЉЕНОСТ ЖЕНА					
	септ. 2011.	април 2012.	септ. 2012.	мај 2013.	август 2013.	октобар 2013.
Официр	0.2%	0.16%	0.21%	0.30%	0.32%	0.43%
Подофицир	0.1%	0.11%	0.11%	0.12%	0.12%	0.14%
ЦЛ	16.0%	16.01%	15.87%	16%	16.12%	15.99%
ПВ	2.8%	2.87%	2.90%	2.86%	2.84%	2.80%
Укупно	19.1%	19.15%	19.09%	19,28%	19.40%	19.36%

Заступљеност жена у Војсци Србије, са пресеком 31.08.2013. године, је 8,74%. Став је Управе за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије да је дошло до остваривања оптимума заступљености жена у категоријама цивилна лица и професионални војници, а да се благи пораст може очекивати у категоријама официра и подофицира, након завршетка школовања – усавршавања лица на Војној академији и на курсевима за категорију подофицира, који су у току.

Управа за обавезе одбране СЈБР доставила је информацију да је на добровољно служење војног рока у Војсци Србије, у периоду од септембра 2012. године до септембра 2013. године, упућено 1680 регрута од чега 179 жена или 10,07% од укупног броја упућених регрута. У Управи војне полиције Генералштаба Војске Србије, у односу на претходни извештај бројно стање припадница је мањи за 2 особе. Једна припадница није прошла тест хедонике, а друга није испунила услов физичке провере.

Војнообавештајна агенција доставила је информацију да је у овој Агенцији бројно стање жена значајно повећано у односу на период пре десет година, када је у ВОА било само пет, док је 2013. године запослено 49 жена. Одређени део конкурсне процедуре се одвија под шифром без података о полу кандидата, тако да жене нису фаворизоване, већ су стављене у равноправан положај са осталима. У периоду од усвајања НАП-а до данас, такође је повећан проценат жена припадника Војнообавештајне агенције. Потребно је нагласити да приликом запошљавања жене нису имале приоритет, већ су равноправно разматране са осталим кандидатима, а за рад су их препоручивали искључиво њихови стручни квалитети. Жене су у ВОА заступљене на готово свим дужностима у складу са својим квалификацијама.

У оквиру општег циља овог поглавља НАП, дефинисан је посебан циљ под редним бројем 2 (активност 1.2.), којим се захтева испитивање постојања недостатака у систему вредновања рада мушкараца и жена у сектору безбедности у виду плата, награда и осталих бенефита који фаворизују одређене послове које чешће обављају мушкарци него жене, са циљем њиховог укидања, уколико се претходно идентификују.

3. Одлучивање-повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање у Министарству одбране и Војсци Србије

Према подацима Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе заступљеност жена на руководећим дужностима у разматраном периоду у Министарству одбране и Војсци Србије износи 1,83. Према подацима Управе за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије заступљеност жена на руководећим дужностима у Војсци Србије у 2013. години износи 1,38%, што је условљено бројем жена у чиновима официра и подофицира. Заступљеност жена у укупном броју официра износи 2,25%, а подофицира 0,55%.

Тренутно је учешће жена на нижим руководећим дужностима веће у односу на исто на на вишим. Очекује се да ће се, по мери стицања услова кандидаткиња за постављање на руководеће дужности вишег ранга, временом и повећавати број жена на руководећим дужностима вишег ранга.

На овакав тренд указује и структура чинова жена где је највећи број жена официра у чину потпоручника (15,95% од укупног броја лица тог чина), чина водник у категорији подофицира (6,28% од укупног броја лица тог чина) и чина разводник у категорији професионалних војника (14,65% од укупног броја лица тог чина).

До идентичних података долази се и анализом старосне структуре, где је просечна старост жена официра (29,03 година) значајно нижа од официра мушкараца (37,30 година), као и код професионалних војника (28,34 године за жене и 30,92 године за мушкарце), што указује на могућност да одлив мушкараца ове две категорије кадра у наредном периоду буде већи, што ће утицати на заступљеност жена у укупном кадровском обезбеђењу Војске Србије.

4. Укључивање–повећање учешћа жена у међународној сарадњи, решавању конфликта, постконфликтних ситуација и веће учешће жена у мултинационалним операцијама

Према извештају Управе за кадрове СЈР МО, припадници МО и ВС учествују у међународној војној сарадњи, конкуришу за рад у војнодипломатским мисијама у иностранству и учествују у мултинационалним операцијама под једнаким условима, без обзира на пол. Посебно охрабривање жена да конкуришу за рад у неком од међународних или дипломатских тела, односно за учешће у мултинационалним операцијама треба разматрати у складу са стварним потребама система одбране. Према извештају Војнообавештајне агенције, нема жена које су изасланици одбране и помоћници изасланика одбране Републике Србије у иностранству, а према извештају Управе за међународну војну сарадњу СПО **једна жена се налази на дужности представника МО у иностранству, у RACVIAC у Загребу.** Таком 2013. године **8% жена учествовало је у активностима међународне војне сарадње**, а два делегацијама, које су учествовале у активностима у иностранству, руководиле су жене.

Сарадња МО са страним партнерима на реализацији циљева НАП, током прве половине 2013. године била је интензивна. Од реализованих активности међународне сарадње, посебно се издвајају:

1. Обука двоје припадника Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС **на курсу:** „*Род и очување мира: регионална обука тренера*“, од 11. до 15. фебруара 2013. године, у Сарајеву, у Босни и Херцеговини.
2. Учешће једне припаднице МО на Регионалном састанку на тему: „*Којег је рода сигурност? УН Резолуција 1325 „Жене, мир и сигурност: глобално-регионално-локално*“,

од 27. до 28. фебруара 2013. године у Бања Луци, Република Српска, БиХ.

3. Обука једне учеснице МО на основном курсу: „*Реформа сектора безбедности*“, који је одржан од 16. до 23. марта 2013. године у Републици Аустрији.
4. Учешће двоје представника МО у раду радионице за експерте из области људских ресурса, која је реализована у оквиру пројекта: „*Улога жена лидера у области безбедности и одбране*“, у Бугарској, од 25. до 27. марта 2013. године.
5. Учешће три представника Министарства одбране на *студијском путовању представника министарстава одбране земаља Западног Балкана реализованом са циљем шпосете оружаним снагама Краљевине Шпаније*, од 9. до 12. априла 2013. године у Краљевини Шпанији.
6. Учешће двоје представника Министарства одбране на Регионалној конференцији: „*Охридска иницијатива-јачање 1325 заједнице у региону*“, од 11. до 12. маја 2013. године у Охриду, Република Македонија.
7. Учешће представника Министарства одбране на састанку *НАТО Комитета за родну перспективу*, од 27. до 31. маја 2013. године, у седишту НАТО, у Бриселу.
8. Учешће три представника Министарства одбране на *Другом регионалном састанку радне групе задужене за израду Студије о положају жена у оружаним снагама*, 24. јуна 2013. године, у Београду.
9. Учешће четири представника Министарства одбране на *Трећем регионалном састанку представника механизма за родну равноправност*, који је реализован у оквиру учешћа Министарства одбране и Војске Србије у Регионалном пројекту: „*Подришка интеграцији начела родне равноправности у реформу сектора безбедности на Западном Балкану*“, 25. и 26. јуна 2013. године, у Београду.
10. Учешће једне представнице Института за стратегијска истраживања СПО на семинару о родним перспективама под називом: „*Flag Officer Seminar on Gender Perspective in Operations*“, у Краљевини Шведској (Стокхолм), од 17. до 18. јуна 2013. године.
11. Учешће два представника Министарства одбране на Трећем састанку регионалне радне групе представника министарства одбране држава Западног Балкана, одржаном у Београду у времену од 24. до 25.09.2013. године на тему: „*Истраживање о положају жена у оружаним снагама држава западног Балкана*“.
12. Учешће две представнице Министарства одбране и Војске Србије на Четвртом састанку регионалне радне групе представника министарства одбране држава Западног Балкана, одржаном у Сарајеву, у времену од 28. до 31.10.2013. године.
13. Учешће две представнице Министарства одбране на курсу за инструкторе обуке за саветнике у области родне равноправности у Међународном центру за обуку Краљевине Шведске (SWEDINT), од 13. до 22. новембра 2013. године, под називом: „*Gender Training of Trainers Course*“.

Према извештају Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС повећање процента учешћа жена у мултинационалним операцијама (у даљем тексту: МНОп) на дужностима војних посматрача и штабних официра и подофицира и даље неће бити могуће без значајнијег повећања броја жена официра и подофицира у оперативном саставу Војске Србије. Међутим, могућност повећања учешћа жена и даље постоји у медицинским тимовима, јер је проценат заступљености жена у војно-медицинским установама знатно већи од истог у оперативним саставима. До повећања

учешћа жена у МнОп је дошло захваљујући учешћу припадница женског пола на војничким дужностима, у МнОп UNIFIL у Р. Либан, где је ангажовано укупно шест припадница женског пола на војничким дужностима, а у МнОп УН у Р. Кипар 10 припадница женског пола. У октобру 2013. године први пут је ангажована једна жена официр из Србије на дужност у мултинационалним операцијама, и то у оквиру АМЕТ у МнОп Уједињених нација у ДР Конго.

Према извештају Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС не постоје препреке за пријављивање на конкурсе за учешће жена у МнОп, ни за реализацију стручне обуке. У припреми је израда програма Психолошке подршке члановима породице припадника/ца МО и ВС ангажованих у МнОп (J-1) у складу са стандардима НАТО. Могуће је предметни програм проширити како би обухватио и наведене проблеме.

Такође, услед још увек не толико значајног броја припадника у МнОп, не постоји механизам саветника/саветнице за родну равноправност команданта националног континента у мировним операцијама. Оно чему се тежи јесте да се у склопу сваког континента нађе бар по једно лице (у најбољој ситуацији лице одређено за старијег националног представника) посебно обучено по родним питањима у МнОп. Са те тачке гледишта битно је одржати континуитет у организацији предметне обуке.

Редовни извештаји из МнОП се достављају Центру за мировне операције на седмичном нивоу, а ванредни по потреби. Информације о кршењу људских права жена и девојака у наведеним извештајима се помињу само уколико су од значаја за општу политичко-безбедносну ситуацију у зони мултинационалне операције (нпр. случај масовног силовања жена у ДР Конго у мају прошле године). До сада није евидентиран нити пријављен ни један случај. Све припаднице МО и ВС ангажоване у МнОп УН, као признање за свој рад, добиле су медаље УН, као и медаље Р. Србије за ангажовање у МнОп.

5. Заштита - коришћење инструмената правне заштите жена

Ради ефикаснијег и поузданијег извештавања о остваривању петог општег циља садржаног у НАП - осигуравање задовољавајућег нивоа делотворне заштите жена и девојака од свих видова дискриминације, кршења женских људских права и родно заснованог насиља у Управи за традицију, стандард и ветеране СЈР МО у мају 2013. године започето је увођење организованог и планског праћења и евиденције притужби због кршења женских људских права, дискриминације и родно заснованог насиља, као и извештавања Аналитичке групе МО и ВС о степену остваривања нормативне и делотворне заштите жена у МО и ВС. Према извештајима из надлежних организационих целина **о поднетом броју притужби по основу родне дискриминације и злостављања на раду**, у два извештајна периода: у периоду јануар-мај 2013. године у МО и ВС евидентиран је један случај злостављања на раду од стране особа истог пола (жене), а у периоду јул-децембар није било случајева злостављања на раду и насиља над женама у организацијским јединицама МО и ВС.

У складу са наведеним, Инспекторат одбране је за време реализације планираних инспекција у ОЈ МО и ВС утврдио је да **није било пријављених случајева притужби због сексуалног искоришћавања и злостављања, као ни родне дискриминације у ОЈ МО и ВС**. Војна полиција доставила је информацију да се у оним јединицама ВП где је ФМ предвиђен психолог, редовно обавља разговор са припадницама женског пола и да нису забележени никакви пропусти и проблеми (злостављања, омаловажавања, непоштовања, неупућивања на школовања, остале облике усавршавања и др.). У јединицама Војне полиције, које у формацији немају психолога, припаднице женског пола информишу се на састанцима војних колектива и службеним разговорима код претпостављених старешина.

Такође, ради боље заштите права жена професионалних војних лица (ПВЛ) у припреми предлога за *измене и допуне Закона о Војсци Србије* предложена је измена члана 75. став 2. која се односи на регулисање статуса жена које су спречене да врше дужност ПВЛ због трудноће, породилског одсуства, неге детета или посебне неге детета. Поред тога, предложено је и да ПВЛ жена трудница распоређена на дужности у јединицама Војске Србије ранга батаљон-бригада и њима равним јединицама и установама, за време трајања трудноће није у обавези да носи униформу и поштеђена је: обављања послова на којима је изложена посебним напорима и повећаним здравственим ризицима, рада дужег од пуног радног времена, ношења оружје и опреме, учешћа на вежбама, логоровањима, узбунама и вршења службе дежурства.

6. Едукација – образовање и усавршавање припадника Министарства одбране и Војске Србије у духу Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација

Едукација припадника/ца МО и ВС на свим нивоима образовања (Војна гимназија, Војна академија, Медицински факултет ВМА, Командно-штабно усавршавање и Генералштабно усавршавање), садржи теме које се односе на родну равноправност. Тема о заштити жена и девојака од свих облика насиља у рату и ванредним ситуацијама посебно је обрађена у оквиру предмета Међународно хуманитарно право на првој години студија Војне академије (у даљем тексту: ВА). Такође, на Војној академији у другој половини 2013. године, организован је семинар „*Родна равноправност*“ за око стотину кадета и кадеткиња, од прве до четврте године ВА у сарадњи са UNDP/SEESAC.

Према извештају са Војне академије (у школској 2012/2013. години уписано је 26,94% девојака на ВА, односно 52 од укупног броја лица од 193. У односу на претходне године, када се уписивало око 20% кадеткиња, пораст броја уписаних у текућој години био је резултат њиховог високог рангирања на пријемном испиту. На конкурс за пријем у Војну академију у школској 2013/2014. конкурисало је 268 девојака, а предвиђено је да буде примљено 27, што је знатно мањи број у односу на претходне године. Конкурс за упис у војнообразовне институције расписује МО, у сарадњи са ГШ ВС који утврђује потребе система одбране за одређеним бројем официра појединачних родова и служби, односно потребе школовања на ВА на различитим студијским програмима, па се тако мања квота за упис девојака на ВА у школској 2013/2014. години може објаснити чињеницом да су потребе система условљене одређеним врстама родова и служби.

Преама извештају са Медицинског факултета ВМА у досадашњем периоду, ради пријема на студије на наведеном факултету, конкурисало је укупно 254 особе, од тога 165 жена (64.96%) и 89 мушкараца. Заступљеност жена у односу на мушкарце, на овом факултету, по класама, према подацима из новембра 2013. године, износи:

- I класа-школска 2009/2010: 20 кадета, 10 жена (50.00%), 10 мушкараца
- II класа-школска 2010/2011: 29 кадета, 18 жена (62.07%), 11 мушкараца
- III класа-школска 2011/2012: 26 кадета, 14 жена (53.84%), 12 мушкараца
- IV класа-школска 2012/2013: 33 кадета, 22 жене (66.67%), 11 мушкараца
- V класа-школска 2013/2014: 28 кадета, 21 жена (75%), 7 мушкараца, (од тога 3 страна кадета из Републике Намибије, тј. 2 жене (67%), 1 мушкарац).

У Војној гимназији и на Командно-штабном усавршавању Школе националне одбране нема жена.

Најзначајнија активност у области родно осетљиве едукације у МО и ВС у 2013. години је организација семинара под називом: *Ка делотворном и одрживом механизму „особа од*

поверења“, који је реализован 11. и 12. децембра 2013. године у Дому Гарде – Топчидер у Београду, у организацији Управе за стратегијско планирање СПО Министарства одбране, Агенције УН Жене и Повереника за заштиту равноправности. У односу на укупан број од 147 учесника, семинару је присуствовало 108 изабраних „особа од поверења“ у надлежним министарствима/управама/агенцијама сектора безбедности у Републици Србији и знатно је допринео упознавању полазника са функцијом овог механизма родне равноправности у пракси. Из Министарства одбране и Војске Србије је обуку завршило 74 лица (59 из организацијских јединица Генералштаба Војске Србије, једно лице из Кабинета министра, једно лице из Секретаријата министарства, једно лице из Сектора за политику одбране, два лица из Сектора за људске ресурсе, једно лице из Сектора за материјалне ресурсе, три лица из Сектора за буџет и финансије, три лица из Управе за војно здравство, једно лице из Инспектората одбране, једно лице из Војнообавештајне агенције и једно лице из Војнобезбедносне агенције); три лица из Министарства унутрашњих послова, 15 лица из Безбедносно-информативне агенције, једно лице из Управе царина Министарства финансија; 19 лица из Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде и државне управе и једно лице из Министарства рада, запошљавања и социјалне политике.

Поред тога, на семинару су учествовали и представници организација цивилног друштва и то: једно лице из Аутономног женског центра, једно лице из Центра за истраживање јавних политика и два лица из Београдског центра за безбедносну политику.

Као предавачи, модератори и панелисти учествовала су стручна лица из Министарства одбране, Агенције УН Жене, Повереништва за заштиту равноправности, Министарства унутрашњих послова, Безбедносно-информативне агенције, Управе царина Министарства финансија; Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде и државне управе, Центра за истраживање јавних политика Београдског центра за безбедносну политику и академске заједнице.

Реализација **научно-истраживачког пројекта** „Родни аспект у војној професији“, који ће обухватити период 2013-2015. године, почела је 30.09.2013. године. Носилац реализације наведеног пројекта је Истраживачки тим Института за стратегијска истраживања, који је израдио потребну документацију за реализацију пројекта и припремио сет тестова и упитника формираних са циљем процене: степена прилагођености потпоручника условима рада у војној организацији; задовољства послом припадника оба пола у систему одбране; ставова руководећег кадра и професионалног састава о увођењу родне перспективе у МО и ВС и процене родних стереотипа оба пола везаних за лидерство. Реализацијом овог истраживања добиће се најновија сазнања о ставовима руководећег кадра везано за имплементацију родне перспективе у систему одбране, о примерима добре праксе али и потешкоћама и проблемима које собом носи запошљавање жена које су завршиле ВА. Такође, овим истраживањем добиће се информације о факторима задовољства послом припадника МО и ВС независно од пола, условима рада и могућностима напредовања жена у МО и ВС и тиме допунити фонд научног и практичног сазнања, који ће омогућити бољу интеграцију и каријерно праћење жена у војном систему. Општи циљ пројекта је промовисање родне перспективе и функције родне саветнице министра одбране и минимизирање родних стереотипа.

Представнице МО и ВС присуствовале су **предавању** амбасадорке Аустралије, Њ.Е. госпође др Хелене Геј Студерт о женама у оружаним снагама, које је реализовано 23. октобра 2013. године, у просторијама Београдског центра за безбедносну политику.

Једна представница МО и ВС завршила је **регионални тренинг** за заговарање (лобирање) родне равноправности, дана 26-27.11.2013. године, у Београду, у организацији „Женевског центра за

демократску контролу оружаних снага“ (DCAF) у сарадњи са UNDP/SEESAC.

Учешћем на **курсу за инструкторе** у области родне равноправности „*Gender Training of Trainers Course*” у Међународном центру оружаних снага Шведске – SWEDINT, у новембру 2013. године, систем одбране добио је две сертификоване инструкторке у области родне равноправности.

Организацијске целине МО и ВС реализовале су предвиђене **обуке** руководиоца и запослених о родној перспективи у систему одбране у 2013. години, предавањима у оквиру војностручне обуке, и реализовано је планирање обуке у оквиру Инструкције за обуку припадника МО и ВС за 2014. годину.

7. Медији–пружање медијске подршке циљевима Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији

Управа за односе са јавношћу је током 2013. године наставила ангажовање на планским активностима подизања свести у јавности о значају интегрисања родне перспективе у систем одбране као и истицања значаја спровођења НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у МО и ВС. У оквиру измена и допуна **Смерница за стратегију комуникације**, које је израдила Управа за односе са јавношћу у првој половини 2013. године, жене су одређене као посебна циљна група. Поред тога, у наведеном периоду, Управа је допринела медијској промоцији публикација, књига, међународних посета, састанака, семинара и конференција на националном нивоу, који су се бавили питањима родне равноправности.

Од укупно 20 новинских прилога објављених у поменутом периоду у магазину „Одбрана“ у осам бројева је објављено осам текстова у којима се промовишу жене из система одбране и њихови успеси, као и обука „особа од поверења“. Уз поменуте текстове, као и оне који се не баве искључиво темом о женама у систему одбране, објављено је 11 фотографија.

У посматраном периоду у Магазину „Одбрана“ објављена су и три интервјуа са женама на највишим руководећим дужностима у МО и ВС и то са: Јасминком Тодоров, помоћником министра одбране за материјалне ресурсе, Биљаном Бабић, секретаром МО, промовишући на тај начин жене на руководећим позицијама и др Јованком Шарановић, саветником за родну равноправност министра одбране.

У посматраном периоду, медији ван система МО и ВС су објавили 3.061 прилог о систему одбране. Од тог броја, 54 прилога се односи на учешће жена у систему одбране. Дакле, заступљеност ове теме у укупном броју анализираних прилога износи 1,76%.

Вредносна усмереност прилога је следећа: неутрални прилози чине 85%, заступљеност позитивних износи 13%, а негативно интонираних прилога било је 2%.

Од лица из Министарства одбране и Војске Србије, највише изјава о учешћу жена у систему одбране дао је министар одбране, начелник Генералштаба и др. Изјаве осталих припадника Министарства одбране и Војске Србије садржане су у 20 прилога, а изјаве лица из цивилних структура у седам прилога.

На основу наведених показатеља, може се закључити да је заступљеност жена у систему одбране тема која је, у посматраном периоду, континуирано присутна у медијима, с повременим осцилацијама у интензитету (нпр. у мају је објављено 2/3 укупног броја анализираних прилога, на шта је пресудно утицала вежба припадница Војске Србије на полигону у Добановцима, којој је присуствовао тадашњи министар одбране Александар Вучић).

Родна анализа медијских прилога показала је двоструко повећање прилога о женама у Војсци

Србије у укупном броју анализираних прилога о систему одбране, јер је у септембру 2012. учешће тих прилога износило 0,85%, а у септембру 2013 износи 1,76% у односу на укупан број прилога о МО и ВС.

Поред тога, Управа за односе са јавношћу је редовно обавештавала припаднике МО и ВС као и ширу јавност о деловању институционалних тела и механизма за родну равноправност за спровођење НАП у МО и ВС, унапређивала кампање за пријем кадета у Војну академију и на Медицински факултет ВМА и професионалну војну службу, информисала јавност о доприносу жена у систему одбране као и о проблемима родне равноправности.

ЗАКЉУЧАК

1. Спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији, из надлежности МО и ВС, током 2013. године реализовано је као планска активност.
2. Министарство одбране је, до краја 2013. године, формирало и успоставило редовно функционисање свих институционалних тела и механизма родне равноправности предвиђених Националним акционим планом за примену Резолуције 1325 савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2013).
3. У Министарству одбране је у наведеном периоду остварен раст укупне заступљености жена.
4. Ради унапређења спровођења НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији кључне препоруке из надлежности МО и ВС су следеће:
  - С обзиром да су до краја 2013. године у МО и ВС формирана сва предвиђена институционална тела и механизми родне равноправности за спровођење НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, током 2014. године потребно је обезбедити њихово функционисање. У складу са тим, активности у вези са спровођењем НАП, пренети на организацијске јединице МО и ВС, у складу са њиховим функционалним надлежностима, као и на формирана институционална тела и механизме за спровођење НАП.
  - Наставити са праксом да се, приликом израде нових и измене и допуне постојећих нормативних, планских и акционих докумената, у МО и ВС уграђују предлози који треба да делотворно унапреде статус и положај жена запослених у МО и ВС.
  - Уградити резултате истраживања која спроводи Институт за стратегијска истраживања СПО у делотворне политике и праксе у оквиру МО и ВС.
  - На основу резултата родно осетљивих истраживања предузети конкретне мере ради осмишљавања кадровске политике и примене у пракси система вођења у каријери за жене запослене у МО и ВС, у свим категоријама кадра.
  - Пратити динамику реализације обуке о родној равноправности у систему одбране дефинисану Инструкцијом за обуку у МО и ВС у 2014. години и обезбедити редовно извештавање Аналитичке групе МО и ВС по овом питању.
  - Смањити број индикатора за родну анализу са 78 на 33 индикатора и ускладити будућа истраживања и форму извештавања са критеријумима које треба да установи

Мултисекторско координационо тело Владе за спровођење НАП.

- Унапредити рад Аналитичке групе МО и ВС реконструкцијом структуре групе у односу на садашњу, укључивањем већег броја чланова ове групе из састава Војске Србије, као и увођењем електронске адресе и смањењем броја индикатора за родну анализу која се редовно спроводи у МО и ВС.

АНАЛИТИЧКА ГРУПА МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ И ВОЈСКЕ СРБИЈЕ